

*Формування предметних компетентностей
учнів на уроках зарубіжної літератури*

Семанюк Руслани Станіславівни,
вчителя зарубіжної літератури
Косівського ліцею імені
Ігоря Пелипейка

Зміст

1. Вступ	4
2. Компетентнісно спрямований підхід вивчення літератури: данина моді чи нагальна необхідність?.....	6
3. Шляхи формування компетентностей сучасного школяра.....	9
4. Формування предметних компетентностей учнів у процесі вивчення зарубіжної літератури.....	13
5. Висновок.....	19
6. Література.....	22

План

1. Вступ
2. Компетентнісно спрямований підхід вивчення літератури: данина моді чи нагальна необхідність?
3. Шляхи формування компетентностей сучасного школяра
4. Формування предметних компетентностей учнів у процесі вивчення зарубіжної літератури
5. Висновок

Вступ

Загальновизнаним є твердження про те, що які ідеї, зміст і морально-етичні норми сповідуються і реалізуються сьогодні освітою, таким буде суспільство у недалекому майбутньому. Насамперед мова йде про те, що оновлена освіта покликана формувати не лише носія певних знань, але й творчу особистість, здатну використовувати отримані знання для конкурентоспроможної ціленаправленої діяльності в будь-якій сфері суспільного життя.

Суспільна потреба спонукає сучасну школу, її вчителів та педагогів-науковців до пошуку нових педагогічних ідей, технологій, методів та підходів, до поширення і запровадження передового педагогічного досвіду.

Основним орієнтиром сучасної освіти є формування творчої особистості, яка здатна саморозвиватися і самовдосконалюватися. Громадянське суспільство, його демократичні принципи та цінності, на які сьогодні орієнтується й українська спільнота, адекватно скеровують особу на високу професійну компетентність, активну і принципову поведінку в усіх життєво творчих процесах.

В цьому контексті прийнято виділяти три підходи до розвитку освіти на сучасному етапі:

- з точки зору змісту освіти – знаннєвий підхід, для якого важливими є знання, які учні здобувають в школі;
- з точки зору особливостей процесу навчання – важливими є питання організації навчання, як учні вчаться, яку інформацію засвоюють, як їх вчать учителі, як побудована пізнавальна діяльність. Головними виступають питання – що вчити, як вчити, що засвоюється?;
- з точки зору отриманих результатів – компетентнісний підхід, який націлює освіту на формування та розвиток базових і предметних компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо) якими мають володіти учні після закінчення школи. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини в тих, чи інших питаннях.

Відмітимо, що в Україні останнім часом активізувалися дослідження питання запровадження компетентнісних підходів в освіті. Все більше педагогів-дослідників та освітян-практиків звертаються до ідей компетентнісного підходу в освіті як одного з провідних напрямів вдосконалення національної системи освіти. При цьому поняття компетентності містять набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності.

Компетентісно спрямований підхід вивчення літератури: данина моді чи нагальна необхідність?

Сьогодні поняття «компетентність», «компетенція», «компетентнісний підхід» активно використовують у теорії і практиці викладання різних навчальних дисциплін. Проаналізуємо, чим же відрізняються ці дефініції від уже добре засвоєної всіма педагогами тріади «знання, уміння та навички»? Що це - формальне наслідування моди чи щось кардинально нове і раціональне? Однозначної думки щодо цього немає. І хоча більшість теоретиків і практиків швидко звикли до нових понять, досі висловлюється думка про необґрунтованість таких термінологічних нововведень.

Я поділяю позицію відомого педагога А.В.Хуторського у трактовці та використанні понять «компетенція» та «компетентність» у освітньому процесі: *компетенція* – сукупність взаємопов'язаних рис особистості учня (знань, умінь, навичок, способів діяльності), а *компетентність* – володіння певної компетенцією, включаючи і особистісне ставлення до неї і предмета діяльності

Таким чином, поняття компетенції та компетентності більш системні та багатокомпонентні. Дефініція «компетенція» порівняно з добре засвоєними поняттями «знання, уміння, навички» розглядається як складна структура, заснована на цінностях, знаннях, досвіді, набутих особистістю як у процесі навчання, так і поза ним. Компетенція реалізується на різних рівнях, тобто включає різні розумові операції (аналітичні, критичні, комунікативні), а також практичні вміння, здоровий глузд і має свою класифікацію та ієрархію. Головною при цьому стає орієнтація на задоволення потреб і культурних запитів особистості, пов'язаних із практичною діяльністю, духовним життям, комунікативними інтересами.

Як підкреслює більшість учених, змістовий аспект терміна «компетенція» включає три складових:

- когнітивну (наявність знань);

- операційну (сформованість способів діяльності, володіння певними аміннями);
 - аксіологічну (засвоєння цінностей, емоційно-ціннісні орієнтації).
- Такий погляд на сутність компетенції домінує у працях як російських, так і вітчизняних дослідників.

Учень має виступати не в ролі ретранслятора готових знань, він повинен набувати знання в процесі самостійного пошуку та вирішення навчальних завдань. Учитель відповідно відмовляється від функцій своєрідного передавача готових знань, спонукаючи учнів до самостійного пошуку, створюючи необхідні умови для активності та ініціативності школярів. Звернімо увагу на переваги такого підходу: відбувається своєрідний обмін знаннями та досвідом між усіма учасниками навчального процесу; знання набуваються у процесі спілкування і обговорення; учень є активним учасником навчання, відчуває свою інтелектуальну спроможність, що робить процес навчання продуктивним; створюється позитивний психологічний мікроклімат у колективі, що максимально виключає стресові ситуації; школярі вчаться критично мислити, приймати продумані і виважені рішення, брати участь у дискусіях.

Отже, саме практичною спрямованістю відрізняється компетентнісно спрямована літературна освіта. Вона акцентує увагу на результаті навчання, в якості результату розглядається не сума певної розпорошеної інформації, а здатність школяра використовувати здобуті знання, засвоєну інформацію в комплексі у різноманітних нестандартних умовах, проблемних ситуаціях.

На практиці це означає, що в результаті компетентнісно спрямованої літературної освіти учень не просто знає імена та прізвища визначених програмою письменників, певні літературознавчі поняття, зміст вивчених творів тощо, а орієнтується на ринку друкованих джерел, може розрізнити твори маскультури і художню літературу, самостійно обирає та зіставляє різні естетичні явища (художній твір, музичний твір, театральну виставу, кінофільм тощо), висловлює власну оцінку, мотивує її, аргументовано інтерпретує прочитане та побачене.

Головною умовою ефективності компетентнісно спрямованої літературної освіти є використання таких методичних підходів, які передбачають позицію учня як активного співтворця уроку. Це пов'язано з основними завданнями вивчення літератури в школі, коли на уроці літератури мають здійснюватися так звані *мікро-* та *макродіалоги*, коли початкове сприйняття читачем художнього твору корегується та поглиблюється під час його обговорення, обміну думок між усіма учасниками навчального процесу, що призводить до створення у свідомості школяра свого "власного тексту", збагаченого особистісним "Я". Тобто діалог як форма життя в сучасному світі має стати основним психологічним та етико-культурним принципом вивчення літератури в школі.

Отже, уроки зарубіжної літератури мають створювати належні умови для мотивації читацької активності школярів, формування їхнього досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного сприйняття світу.

Шляхи формування компетентностей сучасного школяра

Система компетентностей в освіті має ієрархічну структуру, рівні якої складають:

- ключові компетентності (міжпредметні та надпредметні компетентності) – здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурнодоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи актуальні індивідуальні та соціальні проблеми;
- загально-галузеві компетентності – компетентності, які формуються учнем впродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі у всіх класах середньої школи і які відбиваються у розумінні «способу існування» відповідної галузі – тобто того місця, яке ця галузь займає у суспільстві, а також вміння застосовувати їх на практиці у рамках культурнодоцільної діяльності для розв'язку індивідуальних та соціальних проблем;
- предметні компетентності – складова загально-галузевих компетентностей, яка стосується конкретного предмету.

У критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти компетентність визначається як «загальна здатність, що базується на знаннях, уміннях, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню». Тут же підкреслюється, що навчальна діяльність у кінцевому результаті повинна не просто дати людині суму знань, умінь, чи навичок, а сформувати рівень компетенцій, тобто є націленою на формування творчої особистості.

Притримуючись компетентнісного підходу можна стверджувати, що вміє вчитися той учень, який:

- усвідомлює мету освітньої діяльності;
- мотивований до ефективної освітньої діяльності;
- вміє організувати свою освітню діяльність;
- вміє відібрати потрібні знання;
- працює за обґрунтованим планом, який веде до поставленої мети;
- вміє здійснювати моніторинг і самоконтроль освітньої діяльності;

- усвідомлює свою освітню діяльність і прагне до її вдосконалення.

Відбір та індикатори розвитку компетенцій підпорядковані певним закономірностям, їх визначають з врахуванням наступних умов:

- формування компетентностей є результатом взаємодії багатьох різноманітних чинників;
- сучасне життя вимагає від людини набуття певного набору, комплексу компетентностей, які називають ключовими;
- вибір ключових компетентностей має відбуватися на фундаментальному рівні з врахуванням світоглядних ідей суспільства й індивідуума та їх взаємодії;
- має враховуватися вплив культурного й інших контекстів того чи іншого суспільства;
- на відбір та ідентифікацію компетентностей впливають суб'єктивні чинники, пов'язані із самою особистістю: вік, стать, соціальний статус тощо;
- визначення та відбір ключових компетенцій потребує широкого обговорення серед фахівців та представників різних соціальних груп.

До основних ознак ключових компетенцій слід насамперед віднести:

- поліфункціональність: дають змогу вирішувати різноманітні проблеми в різних сферах особистого й суспільного життя;
- надпредметність і міждисциплінарність: застосовні не тільки в школі, а й на роботі, в сім'ї, у політичній сфері тощо;
- багатовимірність: охоплюють знання, розумові процеси, інтелектуальні, навчальні та практичні вміння, творчі відкриття, стратегії, технології, процедури, емоції, оцінки тощо;
- сфера розвитку особистості: її логічного, творчого та критичного мислення, самопізнання, самовизначення, самооцінки, самовиховання тощо.

Міжнародні експерти окреслюють засадничі критерії, які слід використовувати для визначення та відбору ключових компетентностей:

- ключові компетентності сприяють результатам високого рівня, в тому числі і соціального рівня на шляху до успішного життя та розвиненого суспільства;

- ключові компетентності є відповідними засобами щодо важливих, складних потреб та викликів часу в широкому контексті;

- ключові компетентності є важливими для особистості.

Прийнято вважати, що набуті особистістю ключові компетенції сприяють:

- участі в створенні демократичних засад суспільства;

- соціальному взаємопорозумінню та справедливості;

- дотриманню прав людини й автономії в супереч глобальній нерівності та нерівним стартовим можливостям та стають концептуальною базою для:

- автономної діяльності;

- інтерактивного використання засобів;

- вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах.

Компетенції повинні:

- бути вигідними як для окремої особистості, так і для суспільства в цілому;

- надавати можливість інтегруватися особистості в суспільстві і зберігати незалежність та індивідуальність;

- сприяти постійному удосконаленню знань, навичок та умінь.

Ключові компетентності Ради Європи, якими мають володіти молоді європейці сьогодні:

- політичні та соціальні компетентності;

- компетентності для життя у багатокультурному суспільстві;

- компетентності, що стосуються володіння усним та письмовим спілкуванням;

- компетентності, пов'язані із розвитком інформаційного суспільства;

- компетентності, що обумовлюють прагнення до навчання упродовж всього життя.

Прийнято виділяти наступні ключові компетентності для сучасної середньої школи:

- грамотність – читання, письмо та арифметика;

- загальні навички – комунікація, вміння вирішувати проблеми, лідерство та здатність навчатися;

- особистісні компетентності – цікавість, вмотивованість, креативність, самоповага, ініціативність, реалістичність;

- соціальні компетентності – повага до різноманіття культур і традицій, підтримка професійних стосунків, громадянськість – активна участь у громадському житті;

- ІКТ компетентності як ключ до діяльності у суспільстві знань;

- володіння іноземними мовами;

- наукова грамотність – компетентності з науки та технологій.

Вимоги до сьогоденного випускника української школи, з точки зору компетентнісного підходу, можна сформулювати наступним чином:

- бути гнучкими, мобільним, конкурентоспроможним, вміти інтегруватись у динамічне суспільство, презентувати себе на ринку праці;

- використовувати знання як інструмент для розв'язання всіх життєвих проблем;

- генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення й нести за них відповідальність;

- володіти комунікативною культурою, вміти працювати в команді;

- вміти запобігати та виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;

- вміти здобувати, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення;

- дбайливо ставитись до свого здоров'я і здоров'я інших як найвищої цінності;

- бути здатним до вибору серед численних альтернатив, що пропонує сучасне життя;

- вміти неперервно аналізувати і корегувати свою діяльність.

Зрозуміло, що ці вимоги та реалізація компетентнісного підходу скеровують школу на формування людини-громадянина, для якої громадянське суспільство стане середовищем в якому вона сповна зrealізує свої права й свободи, розкриє свої можливості і таланти і цим самим усвідомлено буде задовільняти інтереси та потреби суспільства в цілому.

Формування предметних компетентностей учнів у процесі вивчення зарубіжної літератури

Будувати повноцінний сучасний урок зарубіжної літератури - означає насамперед орієнтуватися на сучасного учня, враховуючи його інтелектуальний рівень, духовні потреби.

Тепер учитель не єдине джерело інформації, як це було раніше. Бурхливий розвиток таких засобів комунікацій, як телебачення, комп'ютер, Інтернет та інші, породжує у школярів пасивно-споживницьке ставлення до мистецтва.

Успішне виконання відповідальних і складних завдань, поставлених при вивченні художніх текстів, можливе лише тоді, коли вчитель зважає на емоційно-естетичну природу мистецтва слова, широко використовує у своїй практиці виразне читання, методи та прийоми, що сприяють розвитку відтворюючої і творчої уяви, емоційної сфери і самостійної розумової діяльності учнів.

Головне завдання уроку зарубіжної літератури в контексті компетентнісного підходу полягає у тому, щоб сформувати у кожного учня такі читацькі компетентності, які б надавали йому змогу самостійно орієнтуватися у мистецьких фактах і явищах, грамотно використовувати їх для задоволення своїх духовних потреб.

Компетентності у сфері пізнавальної діяльності ґрунтуються, на думку російських вчених Ю.Герцика та А.Лукіна, на засвоєнні шляхів самостійного отримання знань з різноманітних джерел інформації та навичках їх використання для вирішення поставлених завдань; на вмінні організовувати, планувати, керувати власною діяльністю і діяльністю інших, проводити рефлексію. Тому постійно прагну:

- розширювати читацький досвід учнів, розвивати їхні почуття, мислення, мовлення;
- виховувати толерантне ставлення до іншої точки зору;
- вчити аргументувати свою думку

- вчити дітей визначати своє життєве кредо, керуючись кращими зразками світового мистецтва;
- розвивати уміння здобувати інформацію з різних літературних джерел та застосовувати її для індивідуального розвитку та самовдосконалення;
- розвивати вміння використовувати набуті знання у житті, бути здатними генерувати нові ідеї, не боятися нестандартних рішень.

У зарубіжній літературі виділяють різні види компетентності: комп'ютерну та інформаційну, організаційну, самоорганізаційну, управлінську, мотивування, міжкультурну та ін..

Формування предметних компетентностей досягається таким чином: засобами використання інноваційних технологій навчання (мультимедійних, методу проектів, прийомів інтерактивного навчання); застосуванням прийомів розвитку критичного мислення; розвитком літературно-творчих здібностей учнів у процесі написання творчих робіт; в позаурочній діяльності.

Основним у роботі вчителя є вміння організувати роботу з текстом художнього твору. Він має підійти до цієї роботи дуже виважено: якщо вдалося зацікавити учня проблематикою твору, пробудити у нього інтерес до читання, то в жодному разі не можна всі зусилля зводити нанівець нецікавою, шаблонною, моралізаторською розмовою про цей твір під час його обговорення. Слід допомогти учневі максимально наблизитись у сприйнятті твору до авторського задуму. А потім, використовуючи всі структурні елементи уроку, розмаїття методичної палітри, навчити його виходити за межі художнього світу письменника, робити власні висновки і формувати власні переконання та правила життя.

Я глибоко переконана в тому, що розуміння учнем значення творчості того чи іншого письменника відбувається безпосередньо через призму власних асоціацій, спостережень, і висновків. І вчитель має тут виступати у ролі «диригента хору», а не «першої скрипки».

Під час вивчення уроків зарубіжної літератури використовую і комп'ютеризоване навчання, інтерактивні види і форми роботи, можливості системи Інтернет, мультимедійні технології.

Підготовка подібних уроків потребує багато часу, проте їхні переваги перед традиційними формами викладу очевидні. Серед них:

- Робота з комп'ютером викликає інтерес учнів
- Використання великої кількості якісної, кольорової наочності
- Задіюється слухова, зорова пам'ять
- Підвищується ефективність використання навчального часу
- Ефективно здійснюються між предметні зв'язки: література – мистецтво – історія – географія – ОБЖ. . На уроках твори музики, живопису, художні тексти, історичні факти можуть бути як об'єктом дослідження, так і першоджерелом у творчому процесі, або фоновим матеріалом, що дозволяє сприймати художній твір і світовідчуття школяра цілісно, « по - іншому», тобто «по - новому» якісно (історичне дослідження « Рільке і Україна», «Достоевський і час», « Гоголь і Україна»)
- Розширюється світогляд учнів
- Обсяговий матеріал подається лаконічно, чітко, яскраво, сучасно, з використання анімації.

Проте, використання на уроці зарубіжної літератури має і свої недоліки:

- Повна залежність від технічних умов

За визначенням О.Ісаєвої, використання комп'ютерних технологій сприяє реалізації на уроці таких дидактичних функцій: пізнавальна, розвивальна, дослідницька, тренувальна, діагностична, комунікативна.

Серед багатьох форм і методів інтерактивну оптимальною вважаю групову форму, адже група для кожного її члена – це суспільство в мініатюрі. Роботу організовую в такий спосіб, щоб досвід (знання, вміння), який набуває дитина в штучно створеному середовищі, вона могла перенести в зовнішній світ і успішно його використати. Така форма роботи розвиває одночасно і соціальні компетенції учнів.

З метою розвитку комунікативних компетентностей школярів найчастіше використовую інтерактивні методи: «мозковий штурм», «обери позицію», «мікрофон», асоціації, диспути, інсценізація та ін.. Наприклад, інсценізація важливий елемент уроків за темами «Літературна казка», «Байка у світовій літературі», «Марк Твен «Пригоди Тома Сойєра»».

Стало правилом, що до підготовки і проведення уроків залучаю й учнів. Лише так вони відчують себе співтворцями, а навчальний матеріал не залишає їх байдужими.

До проектної технології та створення самостійних навчальних продуктів залучаю і учнів. Під час роботи над проектом у школярів розвиваються уміння узагальнювати проблему, комунікативні компетентності, навички представлення проекту, здатність працювати в групі задля спільного результату, самостійно осмислювати інформацію, інтерпретувати її.

У процесі написання творчих робіт вважаю помилковим давати таке письмове завдання учню, яке легко виконати (списати), без внесення чогось свого, власного, самостійно здобутого, тому і пропоную своїм учням завдання з «цікавинками» :

- 5 клас – скласти казку «навпаки», де заєць - хитрий, підступний, а лисиця – добра , слабка. Або скласти невеличку розповідь « Якби я був чарівником», кого зі своїх друзів нагородив. За що? Чим?.
- 6 клас – написати міф про те , як виникла веселка або роса; спробувати себе у ролі журналіста - написати статтю про події на базарній площі (інтерв'ю, бесіда з героями твору або з людьми з натовпу), після прочитання оповідання А. Чехова «Хамелеон»; скласти оповідання за мотивами твору А. Чехова «Товстий і тонкий», дія якого відбувається в наш час; скласти уявний діалог «Розмова з Робінзоном Крузо».
- 7 клас – спрогнозувати фінал однієї з балад; написати міні – твір за однією з тем: « Закони Запорозької Січі», « Чи виправдана зрада коханням ?», «Подорож Гуллівера у наш час», « Як порозумітися з людиною ?»; скласти анкету головних героїнь або героїв твору.

- 8 клас – написати твір – мініатюру « Прометей – світла людина» про сучасника або історичну особу, чиє життя можна порівняти з життям Прометея; написати листа сучасникам від імені Омара Хайяма , використовуючи його поетичні рядки.

Широко використовую ігрові методи навчання і виховання, які впливають і на пізнавальну, і на емоційно-особистісну сферу учнів. Ігри розвивають увагу, пам'ять, уяву, вміння знаходити залежності та закономірності, класифікувати та систематизувати матеріал, знаходити помилки. Гра може бути як складовою уроку так і окремим уроком (наприклад, уроку-інтелектуальна гра за темою «Детектив»). Результативним є використання на уроках пізнавальних та рольових ігор, зокрема таких:

- «Четвертий зайвий», знайти зайве слово і пояснити свою думку
- «Упізнай автора» - відгадати ім'я автора за допомогою підказок;
- «Хто це?» - за цитатою впізнати літературного героя
- Літературна вікторина
- Інтерв'ю з письменником, літературним героєм
- Реклама літературного твору
- Кросворд навпаки: скласти питання до розгаданого кросворду
- «Хто краще знає текст» - визначити події твору, з якими пов'язані подані пейзажі.
- «стрілки» - з'єднати стрілками імена персонажів і властиві їм риси характеру, автора і країну чи назву твору.

Стимулює розвиток літературознавчих компетенцій компаративний аналіз. Формуванню компаративістської компетентності учнів найбільш ефективно сприяє використання прийому порівняння різнонаціональних творів (на рівнях ідейно-тематичної сутності, проблематики, системи образів, сюжету, композиції, характеру, тропів), який реалізується в різних видах навчальної діяльності, наприклад, працюючи над «Енеїдою» Вергілія, неможливо було обійтися без згадки про І.Котляревського; вивчаючи англійські народні балади про Робіна Гуда, проводили паралель з українськими легендами про ватажка

опришківського руху Олексу Довбуша, а вивчаючи оповідання ж. Лондона «Любов до життя» – з твором О.Довженка «Воля до життя»

Такий компаративний аналіз творів вітчизняного виробництва та світового письменства допоможе учням усвідомити цілісність світового літературного процесу і своєрідність нашої культури у ньому, краще засвоїти здобутки українських та зарубіжних письменників.

Знання теоретичних понять – невід’ємна складова повноцінної літературної освіти. Нехтуючи ними, читача не виховати. Ці знання озброюють прийомами аналізу художнього твору, сприяють виробленню адекватного уявлення про літературу як мистецтво, про її специфіку, допомагають розібратися в розмаїтті родів та жанрів, складних і суперечливих явищах літературного процесу.

Читач повинен уміти розповісти про книжку, з якою він ознайомився. І зробити це грамотно. А для цього знадобляться такі терміни, як жанр, герой, сюжет, образ, деталь та ін.. «По тому, хто що читає, як прочитане оцінює і як аргументує свої оцінки, можна судити про загальний рівень особистості» - зауважує відомий літературознавець М.Моклиця у своїй монографії «Основи літературознавства».

Особливу увагу приділяю організації конкурсів. Адже участь у них – це і своєрідна перевірка сформованості різноманітних навчальних компетентностей школярів. Ситуація конкурсу вимагає вміння спілкуватися з незнайомими людьми, самостійно приймати рішення, працювати на спільний результат, обстоювати власну позицію, переконувати, вміти програвати та «тримати удар». Участь у конкурсах – це величезний життєвий досвід, цінний у майбутній професійній діяльності та соціальній практиці.

Таким чином, застосування компетентнісного підходу у вивченні зарубіжної літератури сприяє успішному моральному та естетичному розвитку учнів, стимулює їхню творчу активність, сприяє формуванню пізнавальних, творчих, світоглядних компетентностей та готує до самостійного життя у суспільстві.

Висновки

У сучасному світі, який дедалі більше орієнтується на інтелектуальний та творчий потенціал особистості, лише життєво компетентна людина спроможна себе реалізувати та досягти успіху. Тому завданням школи XXI століття є розвиток особистості учня, його становлення – через набуття фахових та соціальних компетентностей.

Компетентність – результат навчання. Так вважають українські вчені Ю.Соловйов, І.Єрмакова, Д.Пузіков, О.Овчарук, О. Пометун. Завданням загальноосвітнього закладу, на їхню думку, - формувати компетентності, які являють собою знання, уміння, духовний досвід особистості, необхідні для розв'язання життєвих проблем і здійснення життя як індивідуального проекту.

Все вище зазначене спонукало мене обрати для дослідження науково-методичну проблему: «Формування предметних компетентностей учнів на уроках зарубіжної літератури». Основні мотиви вибору зазначеної теми як глобального характеру, так і суто педагогічного:

- перехід до інформаційного суспільства;
- необхідність формування конкурентоздатної особистості, яка може робити власний, духовно-світоглядний вибір;
- потреба в нових компонентах знань, необхідних людині для успішної реалізації в житті .

Серед основних шляхів формування компетентностей учнів називають такі:

- створення умов для їхнього розвитку і самореалізації;
- засвоєння продуктивних знань, умінь;
- розвиток потреб поповнювати свої знання упродовж життя.

Реалізуючи їх, я дотримуюся певних правил:

- головним є не предмет, якому я навчаю, а особистість, яку я формую.
- Не предмет формує особистість, а вчитель – своєю діяльністю, пов'язаною із викладанням предмета.

- допомагаю учням оволодіти найпродуктивнішими методами навчання, вчу їх вчитися;
- не шкодую часу та зусиль на виховання активності. Сьогодні активний учень – завтра небайдужий член суспільства;
- щоб навчити мислити причинно-наслідково, доволі часто використовую запитання «чому?»
- привчаю учнів думати і діяти самостійно;
- творче мислення розвиваю всебічним аналізом проблеми, пізнавальні завдання вирішуємо кількома способами, практикуємо творчі;
- показую учням перспективи їхнього навчання;
- використовую схеми, плани, щоб забезпечити системність знань;
- у процесі навчання обов'язково враховую суб'єктивний досвід дитини, її індивідуальні особливості та інтереси.
- намагаюся бути поінформованою у галузі наукових досліджень зі свого предмета.

При цьому слід завжди пам'ятати стратегічну мету вивчення зарубіжної літератури в школі. А її можна визначити так: формування читацької особистості, здатної жити і досягати успіху в сучасному художньо-інформаційному просторі; формування особистості здатної до філологічного і образного мислення, аргументації своїх думок, уміння складати різноманітні тексти – від рецензій на художні твори до ділового резюме. Предметні компетентності мають допомагати цій особистості у розв'язанні завдань, пов'язаних з її морально-духовним пошуком, вибором життєвих цінностей, а також організацією змістовного дозвілля.

Література

1. Барановська О. Інформаційні компетентності випускника школи XXI століття // Завуч. – 2005. – №4. – С. 27-29.
2. Бібік Н.М., Єрмаков І.Г., Овчарук О.В. Компетентнісна освіта – від теорії до практики. – К.: Плеяда, 2005. – 120с.
3. Горобець С. Важлива складова читацької компетентності// Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2011. - №2. –С.13-14.
4. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці // Шлях освіти. – 2004. – №3.
5. Компетентнісно спрямована літературна освіта: стан, зміст, проблеми // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2009. - №7-8. –С.2-10.
6. Кугай Л. Осучаснюючи урок літератури // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2009. - №9. –С.22-26.
7. Мартинчук Н. Інтерактивні технології – шлях до формування читацьких компетенцій // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2009. - №6. –С.3-5.
8. Лисак Л. Інтерпретаційна компетентність: практика формування// Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2010. - №1. –С.7-10.
9. Маслюк О. Інноваційні технології – ефективний засіб формування читацької компетентності учня// Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2010. - №2. –С.27-29.
10. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // Директор школи. Україна. – 2005. – №3-4; Стратегія реформування освіти в Україні. – К.: КІС, 2003. – С.68-75.
11. Пометун О. Компетентнісний підхід в сучасній освіті. – К., 2005.
12. Пометун О.І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. – К., 2004. – 10 с.

13. Ратушняк О. Формування інтерпретаційної компетентності старшокласників// Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2010. - №4. –С.13-17.
14. Сарафян С. Компетентнісно спрямована літературна освіта почитається з фахової компетентності вчителя// Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2009. - №10. –С.3-6.
15. Сарафян С. Формування компетентної особистості починати з себе// Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2011. - №1. –С.8-10.
16. Стахова Н. Допомогти дитині увійти у простір художнього твору. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2011. - №3. –С.7-8.
17. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования// Народное образование. – 2003.- №2